

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

maahanmuutto-osasto@intermin.fi

Viite

Sisäministeriön lausuntopyyntö 22.6.2021, VN/6071/2021-SM

Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskusten yhteinen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laajamittaiseen maahantuloon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Sisäministeriö on pyytänyt Pohjois-Savon ja Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta (Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laajamittaiseen maahantuloon varautumisen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Hallituksen esitys sisältää kolme eri sääntelykokonaisuutta, joista ensimmäinen eli kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ja ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettu laki (746/2011, *vastaanottolaki*) liittyy ELY-keskusten tehtäväkenttään ja jota ELY-keskusten lausunto koskee.

Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset kannattavat, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille laissa määrätty laajamittaiseen maahantuloon varautumisen suunnittelua koskeva tehtävä siirretään Maahanmuuttovirastolle.

Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset pitävät kuitenkin tärkeänä, että laajamittaiseen maahantuloon varautumisen alueelliset yhteistyöryhmät ja niiden perustaminen säilyvät edelleen ELY-keskuksilla. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset pitävät erittäin tärkeänä, että ryhmissä on mukana Maahanmuuttoviraston asiantuntija.

Maahanmuuttovirastolla on paras asiantuntemus tilojen osalta

Kuntien kanssa laadittavien aiesopimusten osalta esitys selkeyttää viranomaisten tehtäviä ja tehtäväjako laajamittaisen maahantulon tilanteessa. Vastaanotto toiminta ja toiminnan valvonta normaalioloissa on vuoden 2009 jälkeen siirtynyt silloisilta työ- ja elinkeinokeskuksilta (TE-keskus) Maahanmuuttovirastolle. Näin ollen myös laajamittaiseen maahantuloon varautuminen kuntien kanssa laadittavien aiesopimusten osalta on perusteltua olla Maahanmuuttoviraston vastuulla.

Esityksessä on hyvin kuvattu laajamittaiseen maahantuloon varautumisen nykytilaa ja haasteita, joiden johdosta nykyisellä aiesopimusmenettelyllä ei olla päästy vastaanoton majoituspaikkojen osalta tavoitteeseen. Kunnilla ei useinkaan ole tarkoitukseen sopivia

kiinteistöjä tai jos niitä on, kiinteistöjä voidaan harvoin pitää varattuina ensisijaisesti laajamittaista maahantuloa varten. Esimerkiksi Pohjois-Savossa tehdyt aiesopimukset kuntien kanssa osoittautuivat vuoden 2015 laajamittaisen maahantulon tilanteessa toimimattomiksi, sillä tiloissa oli normaalioloissa pysyvää koulu- ja yritystoimintaa, joiden siirtäminen normaaliolojen häiriötilanteessa muualle vastaanottokeskuksen perustamiseksi ei ollut mahdollista. Aiesopimuskäytännön puutteista huolimatta sopivia hätämajoitus- ja vastaanottokeskustiloja Pohjois-Savon kunnista kuitenkin löytyi.

Aiesopimukseen kirjattavat tilavaraukset tulee olla sellaisia, että ne toimivat myös käytännössä. Tilojen arvioimiseksi on välttämätöntä tietää niiden operatiivisesta käytöstä, paloturvallisuusvaatimuksista ja muista vastaanotto toiminnan käynnistämiseen liittyvistä asioista. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset katsovat, että Maahanmuuttovirastolla on paras asiantuntemus arvioida tilojen soveltuvuutta. Tilojen osalta vastuu edellyttää kuitenkin riittävää viranomaisresurssia tilojen kartoittamiseen ja niitä koskevien tietojen ylläpitämiseen. Sopivien tilojen löytämiseksi tiloja tulisi kartoittaa systemaattisemmin myös muilta toimijoilta kuin kunnilta. Kunnilla peruspalvelujen tarjoajina ja ELY-keskuksilla tulee kuitenkin aina olla tieto, jos niiden alueella jonkun toimijan kanssa on tehty aiesopimus vastaanottokeskustoiminnan käynnistämiseksi laajamittaisen maahantulon tilanteessa.

ELY-keskuksilla on paras osaaminen alueelliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön

Laajamittaisen maahantulon tilanteessa poikkihallinnollinen viranomaisten sujuva yhteistyö ja tietojen vaihtaminen ovat tilanteen hallinnan kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset koordinoivat ja johtavat alueillaan yhteistyöryhmää, joka toimii ELY-keskuksen ja kuntien apuna ja yhteistyöfoorumina laajamittaisen maahantulon tilanteissa ja näihin tilanteisiin varautumisessa. Laajamittaisen maahantulon alueelliseen yhteistyöryhmään kuuluu ELY-keskuksen lisäksi toimijoita alueen kunnista, aluehallintovirastosta, maakunnanliitosta, sairaanhoitopiiristä, poliisista, puolustusvoimista, raja- ja pelastusviranomaisista, TE-toimistosta sekä järjestöistä. Yhteistyöryhmät kokoontuvat tarvittaessa.

Hallituksen esitys on, että vastuu laajamittaisen maahantulon alueellisten yhteistyöryhmien kokoamisesta ja jäsenten sitouttamisesta siirtyisi ELY-keskuksilta Maahanmuuttovirastolle. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskusten käytännön kokemuksen perusteella Maahanmuuttoviraston nykyiset (ja tulevat 3 htv) niukat alueelliset resurssit eivät riitä 15 ELY-alueen yhteistyöryhmien koordinointiin. Riskinä on alueellisen yhteistyön ja toimijoiden sitouttamisen heikkeneminen. Laajamittaiseen maahantuloon varautumisessa tulee viranomaisten rooleissa ja toimivaltuuksissa noudattaa varautumisen yleistä periaatetta, jonka mukaan kukin viranomainen ja taho vastaa poikkeusoloissa tai normaaliolojen häiriötilanteissa niistä tehtävistä, joista se vastaisi normaalioloissakin.

Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset esittävät, että ELY-keskukset vastaavat lakisäätisestä (897/2009)

aluekehittämistehtävästään ja yhteistyötä alueellisissa yhteistyöryhmissä jatketaan nykyisen käytännön mukaisesti ELY-keskusvetoisesti. Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset esittävät, että alueellisiin yhteistyöryhmiin nimetään jatkossa Maahanmuuttoviraston edustaja. Alueellisissa yhteistyöryhmissä Maahanmuuttoviraston vastuulla olisi mm. yhteistyöryhmän jäsenten kouluttaminen, valtakunnallisesta tilannekuvasta tiedottaminen ja vastaanottokeskustiloihin liittyvät asiat.

Pohjois-Savon ja Etelä-Savon ELY-keskukset katsovat, että ELY-keskuksilla alueellisina valtionviranomaisina on parhaimmat mahdollisuudet vastata oman alueensa yhteistyöryhmästä ja sen toiminnasta. Yhteistyöryhmän koordinointi ja johtaminen edellyttävät paikallis- ja aluetason tuntemuksen lisäksi kokemusta alueellisesta yhteistyöstä alueen eri toimijoiden kanssa.

Pasi Patrikainen
Pohjois-Savon ELY-keskuksen ylijohaja

Lisbeth Mattsson
Pohjois-Savon ELY-keskuksen maahanmuuttopäällikkö

JAKELU Sisäministeriö

Etelä-Savon ELY-keskus: Jari Mutanen, Juha Pulliainen, Kirsi Kosunen, Irja Sokka

Tämä asiakirja KEHA/3638/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/3638/2021 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Patrikainen Pasi 06.08.2021 07:16

Hyväksyjä Mattsson Lisbeth 05.08.2021 15:49